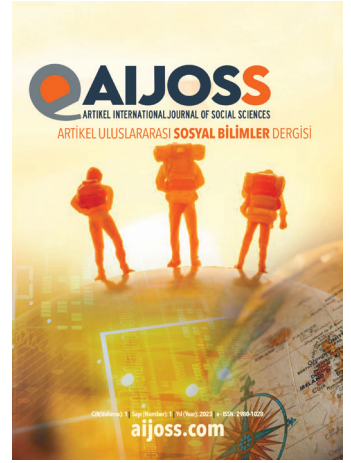

Suriye Devriminde Sosyal Medya

● Fatima ABDULREZZAK¹

ÖZET: 2010 yılında Tunus'ta halk protestoları ile başlayan isyan dalgası kısa sürede genişleyerek neredeyse tüm Arap dünyasına yayılmıştır. Ortadoğu bölgesi, özellikle de Arap ülkeleri bu isyan dalgası ile bir değişim ve istikrarsızlık dönemine girmiştir. 2011 yılına gelindiğinde Suriye'ye de ulaşan isyan hareketleri, Mart 2011'de Suriye'nin Der'a kentinden başlayarak tüm ülkeye sirayet etmiş ve “Suriye Devrimi” ya da “Suriye İç Savaşı” olarak anılan süreç başlamıştır. Bugün halen tam olarak çözüme kavuşmamış olan iç savaş nedeniyle Suriye'deki istikrarsızlık devam etmektedir. Bu çalışma yeni medya teknolojilerinin, özellikle de sosyal medyanın Suriye'de yaşanan savaş üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, çalışmada, “medya bağımlılığı teorisi” üzerinden gidilerek iletişim araçlarının kitleler üzerindeki davranışsal, duygusal ve bilişsel etkileri tartışılmaktadır. Sosyal medya kullanımının sosyal bilgilerle bağlantısı vurgulanarak rastgele olmayan örneklemelere odaklanan betimleyici bir yaklaşımla Suriye devriminde sosyal medyanın rolüne dair yeni bir anlayış sağlamaya çalışılmıştır. Çalışma ayrıca, varsayımsal fenomenlerin ortaya çıktığı bağlamı, sözü edilen araçların süreç içerisinde oynadığı rolü, sahip olduğu etkiyi ve deneyimleri değerlendirmeyi hedeflemiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Medya, Sanal Medya, Suriye, Devrim, Rejim*

Makalenin türü: Araştırma

Geliş tarihi: 28.01.2023 / **Kabul Tarihi:** 15.02.2023 / **Yayın Tarihi:** 24.02.2023

Social Media in the Syian Revolution

ABSTRACT: In 2010, Tunisia saw the beginning of a wave of protests that quickly spread throughout nearly the entire Arab world. With this wave of rebellion, the Middle East region,

1 Yüksek Lisans Öğrencisi; fatimaabdrazzak@gmail.com

Kaynak gösterimi için:

ABDULREZZAK F. (2023). Suriye Devriminde Sosyal Medya; Artikel International Journal of Social Sciences -AIJOSS 1, s.1 c. 1

ISSN: 2980-1028

particularly the Arab countries, entered a period of change and instability. The “Syrian Revolution” or “Syrian Civil War” started in March 2011 in the Syrian city of Der’a after the rebellion movements, which also reached Syria, spread to the entire nation. Because of the ongoing civil war, which has not yet been completely ended, Syria remains unstable. This investigation aims to show how social media, in particular, has impacted the Syrian conflict. Through an examination of the “media addiction theory,” the study in this context discusses the behavioral, emotional, and cognitive effects of communication tools on the general public. It has been attempted to provide a new understanding of the role of social media in the Syrian revolution with a descriptive approach focusing on non-random samples by emphasizing the connection of social media use with social studies. The study also sought to assess the circumstances surrounding the hypothetical phenomena’s emergence, as well as the function of the aforementioned tools in the process, as well as their effects and experiences.

Keywords: *Social Media, Virtual Media, Syria, Revolution, Regime*

Type of article: Research

Received: 28.01.2023 / **Accepted:** 15.02.2023 / **Published:** 24.02.2023

1. GİRİŞ

2010’un sonlarında, Arap dünyasının birçok ülkesinde yaygın halk protestoları patlak verdi ve bunun sonucunda bölge bir değişim ve istikrarsızlık dönemine girdi. Yeni iletişim teknolojileri, bu dengesiz değişimin parametrelerini, şeklini ve modalitelerini belirlemede önemli bir rol oynamıştır.

“Medya bağımlılığı teorisi”, iletişim araçlarının kitleler üzerinde en büyük bilişsel, davranışsal ve duygusal etkiyi (1) elde etme yeteneğini tartışır; bu, çatışma ve istikrarsızlık yaşayan değişen toplumlar sürecinde sanal medya mevcut olduğunda artacaktır. Bilgi iletim işlevleri farklı ve yoğun bir şekilde gerçekleştirildiğinden.

Sosyal medya kullanımının sosyal bilgilerle bağlantılı olduğu, sonuçları genellenmenin zor olduğu, terim ve kavramlardan oluşur ve olguların yanlışlık dışında istikrarsız ve durağan olmadığı göz önüne alındığında, görüşmeler sırasında rastgele olmayan örneklemelere odaklanan betimleyici yaklaşım seçilmiştir. Bu çalışma, gerçek anlayışın kendisinde bir tekel iddiasında bulunmadan, Suriye devriminde sosyal medyanın rolüne dair yeni bir anlayış sağlamaya çalışmaktadır.

Bu yazıda, fenomen çalışmasının nesnel sınırlarını şu şekilde tanımlayabiliriz : “büyük değişimlerle başa çıkmak – siyasi iz ile başa çıkmak – askeri iz ile başa çıkmak – bölgesel meselelerle başa çıkmak”. Çalışmanın zaman sınırları da 2011 ve 2021 yılları arasında seçilmiştir. Çalışma topluluğuna gelince, araştırma yaklaşımı ile orantılı olarak niteliksel ve rastgele olmayan bir dizi örnek seçilmiştir.

Çalışmanın önemi, Suriye rejimini reddeden halk kitlesi için sosyal medyanın önemini, bazı varsayımsal fenomenlerin ortaya çıktığı bağlamı, bu araçların oynadığı rolü ve sahip oldukları etkiyi ve deneyimin değerlendirilmesini cevaplamaya çalışmasından kaynaklanmaktadır. Ek olarak ise bu tecrübenin değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

2. SOSYAL MEDYA İLETİŞİM ARAÇLARININ VE SANAL OLGULARIN ÖNEMİ

2.1. Suriye Devriminde Sosyal Ağ Siteleri

Suriyeliler 9 Şubat 2011 tarihine kadar rejimin 2007 ambargosunu kırmak için özel programlar aracılığıyla sosyal medyaya erişiyorlardı. . Elbette bu ağlardaki kullanıcıların sayısı nispeten sınırlıydı ve hükümetin yasağı kaldırıldıktan sonra bunlara geçiş yavaş yavaş başladı ve Suriye'nin kitlesel halk protestolarına girmesiyle sosyal medya etkileşiminin kapsamı genişledi.

Sosyal medyaya katılmak, Suriyeliler arasında, rejimin bu tür siteleri ele almasının, Kasım 2007'de Facebook'a erişimi engellediğinden beri, sanal platformun yetkililere yönelik saldırıları teşvik ettiği haberleriyle ilgili olduğunu söylediği korkunun gücü nedeniyle bir şüphe faktörüdür.

Şubat 2011'de Suriye rejimi, bazı sosyal medyada hükümet yasağının kaldırıldığını açıkladı(2) ; Mısır ve Tunus'ta protestolar patlak verdikten sonra performansla olan güveni ifade etme ve herhangi bir tehditten korkmama girişimi olarak görünüyor. Resmi Suriye medyası, kalkınmaya ayak uydurmak ve ifade özgürlüğünü için atılan adımları vurgulayarak vatandaşlara yönelik bu algıyı güçlendirmeye çalışıyordu ve bu arada bu önlem, bazı Suriyeliler arasındaki güvensizliğin nispeten üstesinden gelinmesine katkıda bulundu. daha geniş kesimlerin iletişim sitelerine, sosyal medyaya katılmasının ve daha önce kullananların kişisel hesaplarıyla duyurulmasının önünü açtı.

Ancak, birçok web sitesinde dijital sansürün uygulandığına dair yaygın bir algı varken ve birçok sitede yasağın kaldırılamaması, Facebook ve YouTube gibi sitelerin üzerindeki yasak kaldırıldıktan sonra bile bir tür izleme olduğu anlamına geliyordu, Bu yüzden Suriye vatandaşı sosyal medya sitelerine tam güvenini vermedi. Suriyelilerin çok azı iletişim alanında yeterli deneyime ve rejimin sosyal medyadaki faaliyetleri takip etme olanağına sahip olma olasılığını en azından kısmen sınırlamak için gerekli araçları kullanma becerisine sahipti.

Suriyeliler arasında, Suriye'nin içinde veya dışında, bu siber uzaya temkinli ve endişeli bir şekilde erişim sağlayan bekçinin güvenlik gözü konusunda da büyük bir endişe vardı.

2.2. Sosyal Medya Kullanmanın Önemi

Suriye'de sosyal medyanın siyasi alanda kullanımı, Suriye içindeki ve dışındaki birçok muhalifin onun aracılığıyla iletişim kurmaya başladığı 2010 yılı civarında başladı, ancak bu kullanım çoğunlukla teknik nedenlerle, özellikle Suriye içindeki zayıf İnternet ağları ve yüksek internet maliyetleri nedeniyle sınırlı kaldı ve o sırada akıllı telefon cihazlarının olmaması etkendi.

Arap Baharı'nın başlamasıyla birlikte, Suriye içinde ve dışında daha fazla insan, özellikle Mısır'da sosyal medyayı daha sık takip etmeye başladı, ancak bu takip çoğunlukla sessizdi, yani takip edilen sayfaları beğenmeden ve herhangi bir içerik paylaşmadan gözlemlendi.

18 Ocak 2011'de, “ Beşar Esad'a karşı Suriye devriminin sayfası 2011” (yani, devrimden yaklaşık iki ay önce) kuruldu; bu, O zamanlar piyasadan daha fazla “devrim” olarak adlandırıldı; bu, Suriye'nin karşılaştığı “kozmetik komplonun boyutunu” belirtmek için birçok sadık kişi (Esad

rejimi destekçisi) tarafından kabul edildi(3). Birkaç hafta sonra muhalif “Şam” haber ağı kuruldu.

Bu sayfalar, Mart 2011’in ortalarında devrim başlamadan önce birkaç binden fazla beğeni toplamayı başaramadı (ancak daha sonra milyonları aştı). Bunun temel nedeni, Suriye rejiminin güvenlik servislerin bu sayfalarla etkileşimlerini tespit edebileceğinden korkan yurtdışındakiler de dahil olmak üzere Suriyelilerin korku faktörüydü ve bazı Arap ülkelerinin sakinleri, ikamet ettikleri ülkelerdeki güvenlik servisleri tepkilerinden bile korkuyorlardı.

4 Şubat 2011’de, vatandaşların “Öfke Günü” ne davet edildiği Suriye devriminde sosyal medyayı kullanmaya yönelik ilk ciddi girişim, web sitelerinin engellenmesi altında erişememe ve devam eden korku gücüyle etkileyememe gibi çeşitli nedenlerle cevaplanmadı.

Ancak 15 Mart 2011’de, Suriye direnişinin başladığı tarih olan başkent Şam’daki Hamidiye pazarında toplanıp protesto için “Beşar Esed’e Karşı Suriye Devrimi 2011 Sayfası” tarafından gönderilen çağrıya çok sayıda vatandaş yanıt verdi. Bu tarihte Suriye devriminin başlangıç tarihidir.

İlerleyen haftalarda gösterilerin yaygın bir şekilde patlamasıyla birlikte, on yıllardır Suriyeliler arasında örülmüş korku bariyeri hızla çöktü ve on binlerce kişi Suriye’deki gelişmeleri birinci elden takip etmek için sosyal medyaya yöneldi. Birçoğu önce kendi güvenlikleri ya da Suriye dışında yaşayan akrabalarının güvenliği için takma isimlere başvurdu.

Bir yandan, bu popüler ilgi ve sosyal medyanın geleneksel medyaya kıyasla haberleri hızlı bir şekilde sunma yeteneği, Suriye Facebook sayfalarına özellikle büyük önem vermiş ve tartışmasız bir şekilde genel olarak sivil hareketin odak noktası ve koordinasyon merkezi haline gelmiştir.

Hareketin silahlı eyleme dönüşmesi ve daha sonraki bir aşamada İslami ve aşırılık yanlısı örgütlerin girmesiyle birlikte, gösteriler ve sivil hareket azaldı, bu da devrim sayfalarının rehberlik ve koordinasyondaki öneminin azalmasına yol açtı, ancak savaş ve askeri hareketlerin haberlerini iletirken haber terimlerinde önemi arttı. Büyük Arap ve uluslararası medya için önemli bir kaynak haline geldi.

Ancak, devrimin ilk ayları ve sonrasında, devrimci sayfaların sayısında giderek çarpıcı bir artış oldu ve bu da önemi başlangıçta sınırlı olan birkaç sayfadan geniş bir sayfa yelpazesine yaydı.

Devrimin daha sonra tanık olduğu yatay ve dikey bölünmeler, sosyal medyada da etkisini bıraktı ve sayfalar şu ya da bu partinin destekçileri ve ideolojik bir yönelim arasında bölündükçe, sayılarının büyümesine ve takipçilerinin dağılmasına katkıda bulundu.

2.3. Sosyal Medya ile İlgili Güvenlik Kültürü

Suriyeliler arasında 2011’den itibaren sosyal medyada yüksek katılım, teknik uzmanlıkları, rolleri, nerede oldukları ve yasal statüleri açısından kullanıcıların tercihlerine göre değişen paralel bir güvenlik kültürü yarattı. Bu kültür, her aşamaya eşlik eden verilerin niteliğine bağlı olarak kronolojik olarak da farklıydı.

Genel olarak, Suriyeliler onlarca yıllık totaliter güvenlik kuralının bir sonucu olarak yüksek bir güvenlik duygusuna sahipti, ancak bunun aksine, 2011’te en çok bu teknolojilerle başa çıkma mekanizmalarında yeni olan sosyal medya da dahil olmak üzere genel olarak modern teknolojilerle başa çıkma kültüründen yoksundu.

Devrimin ilk dönemlerinde, özellikle 2011’te hüküm süren” devrimci atmosfer”, aktivistlerin

birbirlerine açık olmalarına katkıda bulunan ve iç güvenlik kontrolünü sınırlandıran verilerin uygulanmasına da katkıda bulundu.

Rejim, sosyal medyayı muhaliflere ulaşmak, kendi kontrol alanlarındaysa onları tutuklamak, ağlarını ifşa etmek veya yollarını başka yöne çevirmek için kullandı.

Bu bağlamda rejim, bir aktivisti tutuklama ve hesabını diğer irtibat listeleriyle iletişim kurmak için kullanma yöntemiyle başlayarak, erişebildiği tüm klasik güvenlik araçlarını ve modern teknolojileri istismar etti. Devrimci hareket içinde aktivistler ve koordinatörler olarak takma adlar altında güvenlik unsurlarını tanıtmak ve mayınlı bağlantılar yoluyla hesapları hacklemeye çalışmak fikrine kadar ilerlediler.

Güvenlik ihlallerinin artmasına paralel olarak, aktivistler, özellikle siber uzaydaki en büyük sızmaların kaynağı olan açık isimlerini açıklamayan insanlarla uğraşmak açısından, ihlallerle nasıl başa çıkılacağına dair mekanizmalar ve kılavuzlar geliştirdiler. Öyle ki, Buna açık adlarıyla tanınan kişilerden en az birinin takma adın sahibini tavsiye etmesi ve onun hakkındaki kişisel bilgisini doğrulaması.

Elektronik ve medya alanında rejim, 2011'ten sonra Suriye durumuna yakın verilerle başa çıkmak için donanımlı bir kadroya sahip olan Hizbullah'a büyük ölçüde güvenirken, rejim-özellikle başlangıçta-teknik olarak tüm Suriye topraklarını tam olarak kontrol etmediği ve yeterli baskı mekanizmalarına sahip olmadığı bir durumla başa çıkmaya hazır değildi.

Barışçıl eylemlerin azalmasıyla birlikte aktivist grupların doğrudan sızmasının önemi azaldı. Böylece rejimin sosyal medyadaki odak noktası iki ana alana kaydı. birincisi, onu hedef alan olsalar bile söylentilerin ve yanlış haberlerin yayılması, zayıflayan bu haberlerin yanlışlığı ortaya çıktıktan sonra genel olarak muhalefet medyasının güvenilirliği (Yaygın bir kalıp veya örnek, belirli Rejim karakterlerin iltica haberleridir) ve ikinci olarak, sadık elektronik ordular aracılığıyla genel havayı bozmaya odaklanmaktadır.

Muhallif merkezdeki anlaşmazlık, söylentilerin yayılmasını teşvik eden Suriye sahnesinin dinamik doğası ve rejimin Birleşik komuta ve hedef ekipleri yönetme yeteneği, rejimin stratejisinin ve müttefiklerinin muhalif kamuoyunda ve hatta tarafsız kitlenin belirli eğilimleri güvence altına almadaki göreceli başarısına katkıda bulundu.

3. SURIYE DEVRİMİNDE SANAL OLAYLAR

3.1. Vatandaş Gazeteci:

Gazeteci vatandaş veya Yurttaş gazeteci olgusu, özelde Suriye toplumu ve genel olarak Arap dünyası için yeni olarak kabul edilir; bu, 1980'lerden bu yana Amerika Birleşik Devletleri'nde bir grup vatandaş yerel medya tarafından göz ardı edilen konulara odaklayarak ortaya çıkan bir olgudur.

Vatandaş gazeteciler olgusu, Suriye devrimine otomatik olarak ve teknolojinin mevcudiyetinin ve Mısır, Tunus, Libya ve diğer ülkelerdeki protestocuların deneyimlerinden yararlanmanın doğal bir sonucu olarak girmiştir. Olayları haberleştirmede resmi medyanın tarafsız ve nesnel bir rol oynamasının imkansız olması ve Suriye rejiminin engellemesinin ardından Suriyeliler,

protestoları ve ihlalleri fotoğraflamak ve haberlerini Arap ve uluslararası kamuoyuna iletmek için cep telefonlarını kullanmakta aceleci davrandılar. Ve bu olay Suriye rejimin, olaylar geçene kadar uygulamalı sessizlik teorisi dahilinde, çoğu medya kuruluşu ve basın olayları haber yapmak ve takip etmek için girişini engelledikten sonra çıkmıştır.

Suriye'deki birçok vatandaş gazeteci, medya materyalleri alan ve bunlar hakkında bazı notlar ve teknik talimatlar veren Arap ve uluslararası medya kadrolarından faydalanırken, medya çalışması alanında yüksek uzmanlığa sahip olabildiler.

Çatışmanın başlamasından sekiz yıl sonra, Suriye devrimi, tarih boyunca dünyadaki önceki sosyal ve Protesto hareketlerine kıyasla en belgelenmiş ve olayların günlüğü haline geldi(4). Bunun nedeni, son derece karmaşık hale gelen bir çatışmada bilginin akışkanlığından ve Suriyelilerin devrimi ve tüm içeriğini ve müteakip belgelerini vatandaşlar veya gazeteciler tarafından karakterize eden teknik devrimi kullanma arzusundan ve yeteneğinden kaynaklanmaktadır.

Sosyal medya ortamı, medya aktivistlerinin halka bilgi aktarma görevlerini yerine getirmeleri için nispeten özgür ve güvenli bir alandı.

Medya aktivistleri başlangıçta sanal medyayı geleneksel medya ile kendi aralarında bir iletişim aracı olarak bulmuşlar, ve bazıları doğrudan iletişim sağlamaya başlamış, bazıları ise 18 Ocak 2011'de kurulan “ Beşar Esad’e karşı Suriye Devrimi Sayfası 2011” gibi yerel medya ağları çatısı altında düzenli olarak çalışmaya başlamıştır(5), ve Şubat 2011'de kurulan “Sham Haber Ağı”na (6) gibi sitelere Haberleri, fotoğrafları, kayıtları ve videoları onlara ileterek, onlarda geleneksel medyaya ulaştırırdı.

Olayların genişleyen alanı ve bunları süratle ve yeterli alanla kapsayamaması, ancak daha sonra Suriye'nin bir siyasi sisteme giriş özelliklerinin ortaya çıkmasıyla birlikte geleneksel medya, Suriye'deki medya aktivistleriyle muhatap olma ihtiyacıyla karşı karşıya kaldı. karmaşık çatışmalar, medya kanalları vatandaş gazeteciler ve medya ağları ile ilişkileri yöneten standartlar ve kurallar aramaya başvurdu Sanal medyayı karakterize eden bilgi akışkanlığının ışığında; Özellikle önceki dönem, bireysel ve ağ medya faaliyetleriyle başa çıkmak için katı kontroller olmaksızın olayları raporlamaya odaklandı.

Geleneksel medya ve medyayı destekleyen bazı uluslararası kuruluşlar, medya aktivistlerini ve ağlarını gazetecilik profesyonelliğine daha yakın bir şekilde ele almak için bazı özellikler ve kurallar benimsemiş, bu doğrultuda medya saha çalışmasını sağlamak için eğitim kursları ve çalıştaylar düzenlenmiştir. Bununla birlikte profesyonel bir tavır ile, işini kolaylaştırmak ve geliştirmek için gerekli olan eğitimi vererek daha iyi verim almayı hedeflediler.

Birçok yurttaş gazeteci daha sonra gelir kaynaklarının kesintiye uğraması ışığında süreklilik aramak için hem yerel hem de uluslararası geleneksel ve sanal medya ağlarında çalışmaya başladı. Ardından, desteğin kesilmesi ve yayın politikalarının değişmesiyle sayıları azalan medya ve ağlar, artık deneyim ve beceriyle profesyonel gazeteci olmuş sınırlı sayıda yurttaş gazeteciyle çalışmaya başladı.

Haber ağları, daha sonra ortaya çıkan medya aktivistlerinin isimlerinin oluşturulmasına katkıda bulundu, onları halka ve geleneksel medyaya tanıttı, bu aktivistlerin bazıları daha sonra bu ağlardan doğrudan halka ulaşabilen yasal figürler haline gelene kadar, bazen erişim açısından onları aştı.

Yukarıdakilere dayanarak, Suriye devrimindeki vatandaş gazetecinin kamuoyu için giderek daha kritik hale geldiğini söyleyebiliriz, ancak medya varsayılarda, pratikte medya ve geleneksel

medyada çalışan gazeteciler tarafından halk protestoları tarafından aktarılan önemi kadar sahip olmaya başladı.

3.2. Sanal Genel Etki Alanı:

2002'den önce, Suriye'deki kamusal alan, devlet kurumları ve resmi sendikalar içindeki tartışmaları ve diyalogları tekelleştiren ve içerindeki konuların dolaşımını önceden hazırlayan rejim tarafından yönetildi ve bu da kamu yararı veya açık ve kapalı toplum ortamlarında kamu yararı ile ilgili tartışma ve diyalogların neredeyse eksikliğine yol açtı.

Beşar Esad'ın iktidara gelmesiyle ve dünyaya, Batı'ya ve kapitalizme açılma politikası çerçevesinde Suriye'ye internet üzerinden iletişim alanını tanıttı, Ancak aynı zamanda faaliyetlerine sansür ve kısıtlamalar getirmeye çalıştı; Gerçeğe varsayımsal bir "kamusal alan" alternatifi yaratılmasına katkıda bulunmasın diye. Sıkılaştırıcı önlemler, Suriye'deki İnternet kullanıcılarının siyasi, sosyal, kültürel ve hizmet dahil birçok yerel, Arap ve uluslararası web sitesinin engellenmesine tanık olduğu 2002'den bu yana art arda tırmandı ve buna kişisel bloglar da dahil oldu. Bunun yanı sıra yerel sunuculara yönelik fiili engelleme kararları, internet kafelerin şart ve yasaklarla kuşatılması ve hizmeti kolaylaştıran modern teknolojilerin sağlanmasında yaşanan yavaşlamadır (7).

2010 yılında, elektronik medyaya ilişkin bir yasa taslağının yarı resmi olarak uygulanması ve daha sonra 2011 yılının başlarında Halk Meclisi tarafından onaylanmasıyla Suriye'de sanal alan üzerindeki sansür önlemleri doruk noktasına ulaştı. Hapis cezasına varan cezaların ve gazetecilerin ve blog yazarlarının ceza mahkemelerine sevk edilmesinin mümkün olduğu maddeleri içeriyordu (8). Yasa, Ağustos 2011'de kabul edilen ve aynı hükümleri içeren bilgi Yasası lehine yürürlükten kaldırılmıştır (9).

Bu yasa paketi, Suriye vatandaşlarının sanal alandaki faaliyetlerini sınırlayamayan ve çoğu zaman devlet engelleme durumunu atlamak için yardımcı medyaya başvuran çok fazla vurgu önleminin alınmasından sonra geldi. Ve görünen o ki, Bilgi Teknolojisi devrimi, Suriye'deki iktidar otoritelerinin korkusunu ortadan kaldırmaya yardımcı olmuş gibi görünüyor; 1980'lerde yoğun baskı döneminde yaşayan nesil artık yeni nesli yaşadığı korkulara ikna edemediğinden nesiller arasında bir engel oluştu.

Suriye devrimine katılan yeni nesil Suriyeliler teknolojik devrime ayak uydurmuş; Böylece web siteleri - özellikle bloglar - iktidardaki rejimin ve yürürlükteki yasaların meşruiyetini doğrulamanın bir aracı haline geldi. Bu durumda, "gerçek kamusal alana" alternatif olarak "sanal kamusal alan" olgusunu doğurdu. Toplumda mümkün olmayan tartışmalar ve diyaloglar internette dolaşmaya başladı ve konu, karara yönelik yaygın eleştirilere yol açtı.

2010'dan önce Suriye'de sanal kamusal alanın yetki ve yönetim sorgulayan bir kamuoyu oluşumu için önemli bir giriş noktası olduğunu ve böylece ortam, Arap dünyasında meydana gelen protesto hareketlerinden toplum kesimlerinin etkilenmesi için uygun hale gelmiştir. 2011 yılında, yani savunduğu taleplerden vazgeçme ve yargıda reform ve meşruiyet ile ilgili temel soruları gündeme getirme girişimi ortaya çıktı.

Suriye'de halk protestolarının başlamasıyla birlikte birçok vatandaş, önceki dönemde sanal medyanın sağladığı girişten faydalanarak diyalog ve iç tartışmaya kapıyı araladı. Barışçıl hareket aşamasındaki tartışmalar ve diyaloglar, otorite ve vatandaşlar arasındaki haklar ve görevler ile

kapalı ve temsili olmayan hükümet sistemi hakkında ele alındı. Suriye'nin yaşadığı şiddetli baskıya ek olarak, bireylerin yaşam standardı ve ele alınmayan büyük eşitsizlik olayı da tartışıldı.

Suriye'nin silahlı çatışmaya girmesinden sonra, rejimi reddeden halk arasında sosyal medya sitelerinde yapılan birçok tartışma ve diyalog, hızlı bir duygusallık, diğer görüşlerin reddedilmesi ve bir tür kapalı çevreler oluşturan bir şiddet ve dışlanma söyleminin benimsenmesi ile karakterize edildi.

Aslında, rejimi reddeden halk için sanal kamusal alan, rejimin veya fiili otoritelerin iradesi ve kontrolü dışında Toplum Diyaloğu ve tartışması için alternatif bir ortam olmuştur ve hala öyle olmaya devam ediyor.

3.2. Sanal Protestolar:

Suriye rejimi Devlet Başkanı Beşar Esad, 30 Mart 2011'de Halk Meclisi önünde yaptığı konuşmada, Suriye'deki halk protestolarını sosyal medyada ortaya çıkan "sanal bir dalga" olarak nitelendirdi (10). Rejim, Suriye'de başlayan halk protestolarının amacını gerçek veya istediği yönde anladığına işaret ediyor. Ve bu protestolar için yapılan sanal davetlere karşı nasıl karşı koyduklarını gösteriyor.

Sanal protestolar, Suriye'nin 2011'ten önceki katı kısıtlamaları ışığında, sanal kamusal alandaki tartışmaların yeni nesle gelecekle ilgili bir endişe duygusu, süreklilik ve istikrar arzusu, karar vermeye katkıda bulunma arzusu ve yararsızlık hissi verdiği zaman ortaya çıktı.

Rejimi reddeden halk, sanal protestolarla başa çıkma konusunda deneyim kazandı. İfade biçimleri çeşitleri de şu şekilde ortaya çıktı: baskı ve boykot kampanyaları, itaatsizlik veya boykot çağrısı, organize gösteri çağrısı ve dilekçe imzalama eylemler. Bununla birlikte, tüm bu adımlar, kamuoyunu yönlendirecek ve alan ve siyasi koşullarla orantılı genel bir eğilim yaratacak geniş çapta entegre bir protesto programı sunma aşamasına ulaşmamıştır.

Bu deneyimin bir sonucu olarak, bazıları 2014'te "kan seçimleri", 2014'te "ölüm teneffüs etme", 2015'te "açım" ve 2016'da "Halep yanıyor" gibi siyasi, ekonomik ve sosyal olan savunuculuk kampanyaları için çağrılar şeklinde birçok sanal protesto ortaya çıktı.

3.3. Sanal kamuoyu:

Sanal medyanın ortaya çıkmasından önce, Suriye'de kamuoyu, rejimin kamusal alanı tekeline alarak ve resmi medyanın ele aldığı eğilimleri tekelleştirerek dayattığı korku gücü tarafından gizlendi ve kısıtlandı.

Sanal medyanın ve teknoloji devrimin Suriye'ye girmesiyle, sanal kamusal alana yayılan tartışmalar ve diyaloglar aracılığıyla, dar bir kapsamda da olsa otorite dışında yeni bir kamuoyu yaratma girişimleri ortaya çıkmaya başladı. 2011'de halk protestoları patlak verdiğinde, sanal alanda yeni bir kamuoyunun ortaya çıktığı ortaya çıktı.

Suriye'deki Sanal kamuoyunun, birden fazla davranışa ve bir uçtan diğerine değişen inanç ve fikirlere sahip bir kitlenin varlığı ile karakterize olduğu söylenebilir. Statik olmayan eğilimler bu nedenle dar çevreler için uygundu ve genellikle sanal kamusal alan dağınıklığı ortamını takip etti.

REJİMİ REDDEDEN HALK ARASINDA SOSYAL MEDYA

1) Facebook

a) Önemi:

Facebook, 2007’de hükümet yasağı kapsamındaki ana web sitelerinden biriydi ve daha sonra 2011’de kaldırıldı. Rejim, Arap Baharı devrimlerinin patlak vermesiyle Suriyelileri izleme ihtiyacının farkına vardı. Ülke dışında çalışan ve IP adreslerini gizleme özelliğine izin veren alternatif sunucular olan PROXY koruma sisteminin kullanımı ışığında ve Facebook’un sadece otoritenin politikalarına karşıt söylemlerin dolaştığı bir platform haline gelmesini önlemek için harekete geçmek zorunda kaldı, çünkü yasağın devam etmesi, platformun rejime sadık olanlar olmadan rejim muhalifleri için boş bir alan olacağı anlamına geliyordu.

Suriye muhalefet kamuoyunu, kişisel, kamusal veya grup sayfaları aracılığıyla Facebook’a sosyal medya olarak diğerlerinden daha fazla önem verdi aşağıda belirtildiği gibi:

(1) Kişisel Sayfalar (Profiller):

Suriye Rejimini reddeden halk için Facebook’taki kişisel sayfaların önemi, şu gerçekten kaynaklanmaktadır:

- Geleneksel medyada sunulamayan haberlerin dolaşımı için bir platform. Suriye rejimi tarafından işlenen herhangi bir ihlali veya ihlali aktarmak, bir otobüsü durdurmak ve Deraa şehrinde kimlik kartı taşıdığı için bir yolcuya saldırmak gibi. Bu basit yaklaşım, Suriye halkının geniş kesimlerine hitap etme fırsatını ve rejim ve Hükümet organları etrafındaki zihinsel imajı yeniden şekillendirme fırsatını temsil etti.
- Metin ve daha sonra video diyalogları ve tartışmalar için kurulmuş bir platform, Bu, sanal alanda da olsa farklı görüşlere sahip insanlar için bir fırsat sağlarken, Suriyelilerin diyalog için bir platformu yoktu.
- Suriye rejimi konusunda herkesin ortak bir siyasi yönelime sahip olduğu, aile, dostluk ve iş arkadaşlığı dışında yeni bir sosyal çevrenin oluşturulduğu bir iletişim platformu (Sanal olarak başladı ve çoğu zaman gerçekçiliğe dönüştü).
- Bir kişinin tutuklanmaktan karşı karşıya kalabileceği tüm risklerle, gösterilere benzer şekilde, Suriye rejimine karşı bir ifade ve meydan okuma platformu.

(2) Gruplar:

Suriye Rejimi reddeden halk için Facebook’ta kapalı ve gizli grupların önemi, şu gerçeklerden kaynaklanmaktadır:

- Koordinasyon için Skype gibi diğer sosyal medyanın kullanıldığı bir zamanda bir organizasyon platformu. Örneğin, “Halep Üniversitesi Koordinasyonu”, diğer iletişim araçlarıyla haber odalarına iletilecek ve haber odalarına dağıtılacak gösteriler için sloganlar, noktalar ve tarihler seçmek gibi üyelerinin çalışmalarını organize etmek için Facebook’a güveniyordu (12). Bu da örgütlenme ve savunuculuk kampanyalarının organize ve koordine edilmesini içerir.
- INT ağı ve IRT ağı gibi bir haber paylaşım platformu, Bunlar, bir vatandaş gazeteci olarak kullanıcının Suriye ile ilgili olayların iletilmesine ve izlenmesine katıldığı açık kaynaklı et-

kileşimli haber odalarıdır ve kaynakların kesişimi yoluyla yayınlananların gerçekliği doğrulanır. Bu tür bir ağ, geleneksel medya ve Facebook'taki geniş bir Suriyeli kitlesi için önemli bir referans olmuştur.

- Suriyeliler arasında diyalog ve görüş alışverişinde bulunmak ve çatışmaya özgü bilgi ve konuların analizini teşvik etmek için bir platform. Örneğin, genellikle Suriye siyasi, askeri ve sivil muhalefetinden seçkinleri içeren "Suriye diyalog grubu".

(3) Genel sayfalar:

Facebook'taki herkese açık Genel sayfaların, Suriye Rejimini reddeden halk için önemi, (11):

- Kışkırtma aracı; Suriye'de halk protestoları çağrısı yaparak, Suriye'de Libya, Tunus ve Mısır modelini tekrarlayarak ve aşırılıkçı fikir ve örgütlerle yüzleşme çağrısı yaparak bir kışkırtma aracı. 18 Ocak 2011'de kurulan "Suriye Devrim Ağı" sayfası, Suriye rejimine karşı erken kışkırtma yapan ve Suriyelileri devrimi gerçekleştirmeye teşvik eden en önde gelen sayfalara örnek teşkil ediyor. Ayrıca protestoların düzenlenmesine ve daha sonra Suriye sahnesinde ortaya çıkan El Kaide ve IŞİD'in ortaya çıkması gibi bazı olaylara ilişkin kamuoyunun yönlendirilmesine katkıda bulundu (13).
- Toplanma aracı; Kamuya açık sayfalar, düzenli ve koordineli gösteri çağrıları, sivil itaatsizlik, grev kampanyaları ve diğer yollarla Suriye rejimine ve aşırılık yanlısı örgütlere karşı toplumsal tabanları genişletmeye çalışan en önemli araçlardan biriydi.
- Etki aracı; Suriye kamuoyunun inançları ve yönü üzerinde bir etki aracı, konular ve insanlar üzerindeki zihinsel imajı yeniden şekillendirerek. Örneğin, "Suriye Devrim Ağı" sayfası, 2014'ten önce kendisini kasten "Beşar Esad'a karşı Suriye devriminin sayfası" olarak adlandıırıyordu. Esad'ın konumunu küçümseyerek ve kötüleşen yaşam koşullarından ve aşırı şiddet kullanımından ve diğerlerinden sorumlu tutarak, Suriyeliler arasındaki kalıplaşmış Esad imajını kırmak amacıyla, bilgi ekleyerek, bir karikatür ve yayınlanmış bir metin olarak alaycı bir şekilde gözden geçirerek yapmıştır.
- İzleme aracı; Facebook'taki genel gruplar gibi herkese açık sayfaların Suriye ile ilgili haberlere ve olaylara daha fazla erişim sağladığı yerlerde, Buna ek olarak, Suriye ile ilgili haberlere ve bilgilere erişmek için sosyal medyaya dayanan geleneksel medyada bulunmayan anahtar kelimeleri seçme ve arama yeteneği eklemiştir.

b) Etki:

Facebook'un kullanımı, aşağıda gösterildiği gibi, 2011'deki popüler protestoların başlamasından bu yana rejimi reddeden halk üzerinde olumlu ve olumsuz önemli bir etkiye sahipti:

- Korku bariyerini kırmak; Facebook, Suriyelilerin sayfalarda, hesaplarda ve muhalif kitlenin eylem ve etkileşimlerini kontrol eden kaygı ve korku duygularından kademeli olarak kurtulmaya, korku bariyerini kırarak katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda ortak siyasi ve sosyal konularda aynı görüş ve duyguları paylaşan insanlara güvenli erişim çemberini genişleterek bir güven duygusu verdi. Buna göre, rejimi reddeden kamuoyunun, profil oluşturma sürecinin kolaylığından yararlanarak, herhangi bir kişi veya kuruluşu önceden ihtar olmaksızın eleştir-

mesi yaygınlaştı.

- Kamuoyu eğilimlerini şekillendirme; Geleneksel medya gibi Facebook da muhalif Suriye halkının çeşitli siyasi ve sosyal meselelere yönelik kanaatlerinin yeniden şekillenmesinde önemli bir rol oynadı. Örneğin 2019 yılı Ocak ayı başlarında başlatılan “Varil Takımı” kampanyası, “Dünya Spor Bakanlığı” adı verilen kapalı bir grup aracılığıyla katkıda bulunmuştur. Suriye rejimine muhalif aktivistler tarafından, Suriye rejiminin uyguladığı propaganda karşısında, muhalefet izleyicileri arasında sporu siyasetten ayırmanın ve Asya Kupası sırasında Suriye millî takımını desteklemenin gerekliliği konusunda bir kanaat oluşturmak için kuruldu. Kampanya, Suriye rejiminin tüm kurumları ve gündemleri, kendisine karşı çıkan herkese karşı yürüttüğü kapsamlı savaş stratejisini desteklemek için uyarladığını doğrulamaya çalıştı (14).
- Yolsuzluk ve suistimallerle mücadele etmek ve hesap verebilirliği sürekli savunmak; Facebook, Tezahürlerinin başlangıcından bu yana Suriye muhalefetine saflarındaki hataları ve suistimalleri ele almak için bir şekilde katkıda bulundu. Örneğin “çarptırma” olarak bilinen kişisel ve kamu mallarına yönelik yaygın hırsızlık ve saldırıları vurguladı. “Suriye Devrimi Ağı” gibi sayfalar tarafından yapılan izleme operasyonları, Suriye muhalefet gruplarının liderlerinin hata ve ihlallerin sorumluluğunu reddetmek için kendileriyle iletişime geçmesini gerektirdi. Örneğin Issam Bouydani’nin 2015’te Razan Zaitouneh ve arkadaşlarının akıbetini sormak için kendisiyle röportaj yapmaya rızası gibi (15).
- Terörle mücadele; Pek çok kişinin ve sayfanın aşırılıkçı örgütlerin yayılmasına erkenden katkıda bulunduğu (16), ardından “Rakka Sessizce Katlediliyor” sayfasının DAİŞ ihlallerini seferber etme, kışkırtma ve izleme yoluyla gerçekleştirdiği interaktif faaliyetler gibi ihlallerini takip ettiği yer. Suriye, sorumlulara 23 Kasım 2015’te Küresel Basın Özgürlüğü Ödülü’ne layık görüldü(17).
- Kamuoyu sorunlarına karşı hayal kırıklığı duygularını azaltmak; İstenen yanıtı elde edemeyecek davetiyeler ve yayınlarla katılım veya etkileşim yoluyla olsun, katılımcılar ve etkilenenler arasında varsayımsal bir ihtiyacı zeminde ilişkili davranışlara itmeden dallandırmaktır.
- Karşı tarafta sıkıştırma aracı; Örneğin, 25 Mart 2013’te Özgür Suriye Ordusu kurucusu Albay Riad Al-Esaad’ın yaralanması sırasında, “Suriye Devrim Ağı” sayfası, mürettebatı yaralandığında beraberindeki ekiple temasa geçtikten sonra ölümünü bildiren bir haber yayınladı. Havada uçak sesi vardı, bu da onu arama, hedef alma veya tutuklama girişimi olduğu anlamına geliyordu. Bu duyuru, rejimin yandaş medyanın Suriye Devrim Ağı’na atıfta bulunarak ölüm haberini yayınlamasının ardından uçağın derhal geri çekilmesine katkıda bulundu.
- İnsani lojistik koordinasyon; Facebook, Suriye’deki çatışmalardan etkilenen birçok muhtaç kişiye yardım erişimi sağlamaya yardımcı oldu.
- Irkçılık ve aşırıcılık söylemi yayınlamak; Devrimin patlak vermesinden birkaç ay sonra bölgesel söylemin yaygınlaşmasıyla başlayan bu söylemin şiddetini ve etkisini azaltmak için yapılan tüm çağrılar ve çabalar aslında Suriye muhalefeti saflarındaki bölünmenin güçlenmesine katkıda bulundu. Örneğin, coğrafi ve ideolojik önyargılardan kaynaklanan artan bölünme tezahürleri, Şubat 2016’da Halep şehrinde bir grup aktivistin iki ay süren “İnternetsiz Bir Gün” başlıklı bir girişimi başlatmasına neden oldu (18).
- Hacklemek; Aktivistlerin içeriğin iletişim ve dağıtımında doğrulama ve güvenlik araçlarına

yönelik bilgi eksikliği ve yeterli dikkati, bazı aktivistleri tutuklayabilen ve saflara nüfuz edebilen Suriye rejimi lehine büyük bir güvenlik boşluğu yarattı. Örneğin 2011 yılında Suriye rejimi Facebook ve Skype üzerinden “Ahfad al-Kawakibi” adlı bir koordinasyon grubu kurmuş ve bu grup aracılığıyla birçok devrim koordinasyon gurubuna ulaşılmıştır (19).

Aynı zamanda Rejim, tehdit ve işkence altındaki tutukluları hesaplarını açmaya, hesap sahipleri ve etkileşimde bulundukları sayfalar hakkında itirafta bulunmaya da zorluyordu.

2) YouTube

YouTube aynı zamanda rejimi reddeden halkın güvendiği ana sitelerden biridir ve kullanım derecesi Facebook ile karşılaştırılamasa da önemi Facebook’tan daha ağır basabilir.

a) Önemi:

- Dokümantasyon aracı; Suriyeli muhalif izleyicilerin YouTube’u gösterileri, oturma eylemlerini, boykotları, askeri açıklamaları ve operasyonları, Heyetlerin kurulması ve yayınlanmasından siyasi açıklamalar, devrimci şarkılar ve televizyon müdahalelerini belgelemek ve arşivlemek için ana platform olarak kullandığı yerlerden biriydi.

Birkaç kanal olayları kaydetti ve YouTube’a aktardı. Ancak, geçtiğimiz yıllarda, site standartlarını ihlal ettiği düşünülen materyallerin varlığı nedeniyle site bunların birçoğunu kaldırdı ve bu da çok sayıda kayıtlı videonun kaybolmasına neden oldu. Örneğin bir kanalın 55 bin abonesi ve %70’i Suriye devrimindeki olayları kapsayan 300 bin videosu vardı (20). Bununla birlikte, arşivin çoğu, her ayın sonuna kadar görsel içeriklerini indirmek için çalışan bazı aktivistler tarafından özel depolama disklerinde tutuldu(21).

- İzleme aracı; YouTube, Suriye Devrimi ile ilgili tüm askeri, politik ve sivil faaliyetlerin ve operasyonların izlenmesinde önemli bir rol oynamıştır; burada aktivistler, vatandaş gazeteciler olarak, medya kanallarına veya diğer medya kuruluşlarına gözden geçirmek ve iletmek için kanallarında görsel içerik kullanmışlardır.
- Doğrulama aracı; YouTube, Suriye muhalefeti ve hatta uluslararası kurum ve kuruluşlar için bilgi kaynaklarının ve veri işlemenin doğrulanmasında önemli bir rol oynadı ve hala oynuyor. Örneğin, Suriye muhalefetinin ve çatışmanın diğer taraflarının operasyonlarının askeri arşivi, durumları değerlendirmek, kayıpların boyutunu belirlemek ve gerekli performansı geliştirmek için önemli bir referanstır.
- Toplama aracı; Gösterilerin, grevlerin, Ordudan ayrılışların ve diğerlerinin kaydedilmiş kliplerinin yayılması, Suriye rejimine karşı sosyal tabanların genişlemesine ve devlet sektörlerinde sakinleri ve işçileri Suriye muhalefetinin saflarına katılmaya teşvik etmesine yol açtı.
- Suriye kamuoyunun kanaatlerini ve yönünü etkilemek için bir araç; Konular ve insanlar etrafında zihinsel imajı yeniden şekillendirerek, farklı formatlarda içeriğin tekrarı dahil olmak üzere araçlar kullanarak, konulara ve kişilere ironik bir yaklaşımla Suriye kamuoyunun kanaatlerini ve yönünü etkilemek için bir araç (22). Rejimi reddeden kitle için YouTube etkileme aracının diğer araçlara göre daha az önemli olduğu söylenebilir.
- Erişim aracı; YouTube platformu, Suriye ile ilgili bilgilerin Suriye içinde ve dışında en fazla sayıda izleyiciye ulaşmasına katkıda bulundu ve birçok gazeteci ve yurttaş gazeteci bu sayede

içeriği çeşitlendirerek kendilerine çektikten sonra takipçi kitlesini genişletme fırsatı buldu. içerik oluşturucunun veya aktarıcının erişim amacıyla YouTube'a girişi önemli ve önceliklidir, Yukarıda belirtilen diğer hedeflere kıyasla düşük.

- Pazarlama aracı; Çeşitli taraflarca, başarılarını gerçek ve potansiyel destekçilere ve finansörlere sunmak için kullanıldı.

b) Etki:

YouTube, rejimi reddeden halkı Facebook'tan daha az da olsa etkilemeye katkıda bulundu. YouTube'un etkisi, gösteriler, ayrılış ve kontrol ifadeleri vb. ile ilgili içeriği görüntüleme süreci gibi zamanın koşullarına bağlı olarak değişir. Çatışmanın ilk yıllarında Suriyeli ve Suriyeli olmayan halktan büyük ilgi gördü. Ancak, daha sonra bu, Suriyeli YouTuber'lar tarafından sunulan ve halkla ilişkiler konularını ele alan video kliplere olan ilgi pahasına azaldı.

Az sayıda Suriyeli Youtuber kamu yararı konularını ele aldığından, alaycı içeriğine odaklanılıyor ve ciddi içerik nadiren bulunuyor. Çoğu zaman, birden fazla içerik türü tek bir bölümde birleştirildi. Örneğin, anlamsız içerikler sunan birçok Suriyeli YouTuber, kötüleşen yaşam gerçekliğini vurgulamadaki rollerinden bağımsız olarak, kamplarda turlar düzenleyerek insani meseleleri ele almaya başvurdu ve genellikle amaç, oynadıkları rol ne olursa olsun daha fazla erişim ve şöhret elde etmek ve böylece kârları artırmaktı (23).

Genel olarak, YouTube'un kullanımı, aşağıda kronolojik bir sırayla gösterildiği gibi, 2011'de popüler protestoların başlamasından bu yana rejimi reddeden halk üzerinde olumlu ve olumsuz somut bir etki yarattı:

- Korku bariyerini kırmak; Gösteri videoları, muhalefet beyanları, askeri gelişmeler ve diğerlerinin katkıda bulunduğu ancak bu etki, diğer faktörlerin pahasına 2013'ten sonra giderek azaldı. Örneğin, bir grup asker ve subayın firarını duyuran bir video klip yayınlamak, diğer grup veya kişileri askerlik hizmetinden ayrılmaya teşvik etmede artık etkili değil.
- Kamuoyu sorunlarına karşı hayal kırıklığı duygularını azaltmak; Bu, özellikle halkın siyasi, askeri ve ekonomik konuları ciddi ve kuru bir şekilde takip etme konusundaki isteksizliği ışığında, Suriyeli YouTuber'ların ilk etapta alaycı ve eğlendirici içerik oluşturmaya başlamasını açıklayabilir (24).
- Yeni Nesil Suriyeli sinemacıların ihracatı; Erken bir tarihten itibaren, kaydedilen videoların arşivi, Suriye muhalefetini destekleyen konularda belgesel ve belgesel filmler üretmek ve yönlendirmek için kullanıldı (25).
- YouTube birçok hatanın önlenmesine katkıda bulunduğundan, etkinlikleri filme çeken aktivistler, medya kanallarındaki yorumcular veya içerik oluşturucular için teknik ve profesyonel performansın iyileştirilmesi; Yerlerin belirlenmesini ve böylece hedef alınmasını sağlayan savaşları filme almak gibi (26).

3) Skype

2011-2014 yılları arasında Skype, Rejimi reddeden ve Facebook'a erişen halk için en yaygın kullanılan sosyal medya aracıydı, ancak bu ilgi daha sonra diğer hizmet alma araçlarının değiştirilmesi

ve program tarafından sunulan güvenlik ve kullanıcı koruma düzeyine olan güvenin azalması sonucu azaldı.

Programın önemi şu gerçeğinden kaynaklanmaktadır:

- Koordinasyon aracı; Gösterileri ve protestoları Skype'ta koordine etmeye, koordinatörlerin atfedildiği odalar oluşturulduğunda, birbirini tanıyan bir veya birkaç kişi tarafından ve takma adlar kullanılarak yönetildiğinde ve tavsiye üzerine yeni üyelere katılma veya kabul etme konusunda büyük bir güven vardı. Bu nedenle Suriye rejiminin bağlantılar veya insanlar aracılığıyla çok sınırlı bir şekilde koordinasyonlara nüfuz etmesi zordu (27).

Koordinasyon odasının yönetimi, yöneticilerin çalışmalarını Facebook'ta kapalı gizli gruplar halinde düzenledikten sonra, toplantıların tarihlerini ve yerlerini ve toplantı isimlerini yayınlamaktan ve tartışmayı izlemekten sorumludur.

- Erişim aracı; Aktivistlerin (vatandaş gazetecilerin) çoğu, Suriye rejimi tarafından işlenen gösteriler veya ihlaller hakkında yorum yapmak için medya kuruluşuyla konuşmak için Skype'ı kullandı ve bu da Suriye ve uluslararası kamuoyu için bilgilere daha geniş bir şekilde ulaşılmasına yardımcı oldu.
- İletişim aracı; Whatsapp 2015 yılında kullanıcılara arama özelliğini sunmadan önce, Suriye sivil ve askeri muhalefetindeki çok sayıda aktör, özel hareketleri veya Suriye rejiminin faaliyetleri hakkında uyarı veya bilgi göndermek için Skype kullanıyordu (28). Skype'ın ana iletişim aracı olarak kullanılmasına bir örnek, 2016 İngiliz doktorunun Halep şehrinde karmaşık bir ameliyatı program tarafından sağlanan video hizmeti aracılığıyla denetlemesidir (29).

4) Telegram

2015 yılında, Rejim karşıtı kamouyu, sağladığı mükemmel hizmetler ve kısmen açık kaynaklı bir uygulama olarak sağladığı yüksek gizlilik ve güvenlik oranı nedeniyle, lansmanından iki yıldan kısa bir süre sonra Telegram'ı kullanmaya başladı.

Programın kolaylığı, hızı ve telefonda depolama alanı olmaması nedeniyle özellikle kuşatma altındaki bölgelerde Suriye içinde de yaygın bir şekilde yayıldı. Program ayrıca, İnternet ile yüksek hızlı bağlantı gerektirmemesi ve çok fazla veri paketi tüketmemesi bakımından da ayırt edilir.

Programın önemi şu gerçeğinden kaynaklanmaktadır:

- Koordinasyon aracı; 2017'den bu yana, başta ordu olmak üzere bir dizi Suriyeli muhalefet lideri, güvenlik derecesi göz önüne alındığında, esas olarak uygulamaya bağlı olan cihaz-çı örgütlerin deneyimlerinden yararlanarak, kendi aralarında özel odalarda koordine etmek için Telegram programını kullanmaya başladı. Diğer programlardan daha yüksektir. Şifreli konuşmalar, ihtiyaç duyulduğunda veya kırılması zor şifrelemeye de bağlı olan bir iletişim hizmetinin kullanılması durumunda sıklıkla başvurulur.
- Görüntüleme aracı; Askeri gruplar, cihad örgütleri ve siyasi kurumların çoğunluğu hızlı bir şekilde faaliyetlerini duyurmak için kendi kanallarını ayarlamaya başvurdu sonra rejimi reddeden bu halk için temel bilgi kaynağı haline gelene kadar Telegram kanalları tarafından sağlanan haber yayma hizmetini üstlendi.
- Etki aracı; Suriye muhalefet kamuoyunun kanaatlerini hem olumlu hem de olumsuz yönde

etkilemek için bir araç. Bilinen ve anonim kanallar aracılığıyla haberlerin ve veri analizinin kolay dağılımı için bir araçtır. Örneğin; Çatışmalar sırasında rejim ve muhalefet arasında yayılan ve kontrol alanlarını gösteren haberler ve fotoğraflar, çoğu zaman bu bilgi ve ona bağlı analizler, savaşçıları bile etkileyen bir yanlış bilgi kaynağına dönüştü.

5) WhatsApp

2011'den bu yana, WhatsApp, SH ve ULTRA gibi 2009'da uygulamanın ortaya çıkmasından önce Suriyeliler tarafından kullanılan ilk sohbet programlarına tercih edilen alternatif haline gelen iletişim hizmetlerinin kolaylığı nedeniyle Rejimi reddeden halk tarafından yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

Programın önemi şu gerçeğinden kaynaklanıyordu:

- İletişim aracı; Whatsapp'ın Rejimi reddeden halk tarafından kullanılması, mesajlaşma yoluyla metin sohbetinden aktivasyondan sonra sesli aramalara, uygulama zor şifreleme ve sağlanan hizmet kalitesi nedeniyle birincil sesli iletişim aracı haline gelene kadar gelişti. Suriyeli muhalefet liderlerinin ve aktivistlerinin büyük bir kısmı, Whatsapp'a güvenmek lehine, Viber gibi iletişim için güvendikleri diğer iletişim araçlarının kullanımını terk etti.
- Etki aracı; Whatsapp, Rejimi reddeden halk tarafından bilgi ve haber akışı için ana platform olarak kullanıldı. Aslında, söylentilerin büyük bir kısmı, geniş çapta yayılmasına yardımcı olan ve böylece kamuoyunun yönünü, özellikle de Faruk El-Shara'nın rejimden ayrılış haberi, Suriye rejiminin çöküşünün sıfır saatini, Beşar Esad'ın ölümünü ve NATO kuvvetlerinin müdahalesi gibi kamuoyu etkileyen haberler uygulama aracılığıyla dolaştı (30). Ayrıca WhatsApp, Suriye muhalefetine safları arasında bir diyalog platformu olarak kullanıldı. Örneğin, Şubat 2012'nin sonunda, Suriye muhalefesindeki etkili kişilerin çoğunun art arda yer aldığı ve kamu meselelerinin ele alındığı bir Suriye haber odası kuruldu.

6) Twitter

Mikroblog sitesi Twitter, diğer platformlara göre çok daha az da olsa, rejimi reddeden halkın kullandığı sosyal paylaşım sitelerinden biridir ve Twitter'in Suriye halkı için büyük ölçüde elitist kaldığı söylenebilir.

Bu nedenle, Twitter'in önemi şu gerçeğinde yatmaktadır:

- Görüntüleme aracı; Suriye askeri, siyasi ve sivil muhalefet liderlerinin resmi açıklamaları ve açıklamaları, Twitter'in ülke, parti ve kuruluş liderleri tarafından yaygın olarak kullanılmasına benzer şekilde Twitter'da yayınlanmaktadır. Elbette site haberleri takip etmek için kullanılıyor ama daha az ölçüde.
- Etki aracı; Bu, Suriyeli içerik oluşturucular (YouTuber'lar) aracılığıyla yapılır, ancak Suriyelilerin Twitter'a sınırlı talebi göz önüne alındığında, bu etkinin boyutu diğer sosyal ağ sitelerine kıyasla zayıf olarak kabul edilir.

SONUÇ

Suriye devriminde sosyal medyanın kullanılması, rejimi reddeden halk üzerinde olumlu ve olumsuz bir etki yarattı:

- Suriye rejiminin güvenlik ve askeri kurumlarının kontrolünden uzakta iletişim, örgütlenme ve çalışma için güvenli bir ortam yaratılmasına katkıda bulundu.
- Suriyeliler arasında ulaştığı genişleyen sosyal erişim düzeyine rağmen çıkar, aidiyet ve kanaat düzeyinde dar kimliklere veya kapalı çevrelere dönüşü pekiştirmiştir.
- Kamuoyunu ilgilendiren konularda halkın harekete geçirilmesine katkıda bulunmuştur, ancak üyelerinin çoğu neden bu bakış açısını benimsedikleri ve savundukları hakkında hiçbir fikre sahip değildir(31).
- Suriye devriminin özgün özünü etkileyen konularda geçici de olsa fikir ve pozisyonlara kabul ve itiraz etmeme açısından kanaatleri bazen etkilemiştir.
- İnsanların sosyal medya hesaplarında protestolarını veya desteklerini dile getirmeleri, kamuoyunda olup bitenler hakkında yapmaları gerekeni yaptıklarını hissettirerek kendilerini tatmin etme fırsatı sağladı.
- Çok sayıda takipçiye ve dolayısıyla kamuoyu akımlarını etkileme kabiliyetine sahip olduktan sonra birçok insanın gazetecilik yapmasına ve medya kuruluşları kurmasına olanak sağlamıştır.
- Zaman zaman, aktivistlerde ve politikacılarda hassas konuları gündeme getirme ve ele alma konusunda önemli kusurlar göstererek, kamuoyunda güvensizliğe neden oldu.

KAYNAKÇA

“Medya bağımlılığı teorisi: temeller ve öncüller”. Mısır Araştırma Enstitüsü, 21.02.2018, <https://cutt.us/xb4UQ>

“Yetkililer, bazı web sitelerinin İnternet’teki engellemesini kademeli olarak kaldırıyor”. France24, 09.02.2011, <https://www.france24.com/ar/20110209-syria-facebook-youtube-internet-proxy-haykal>

“Suriye spekülasyonları kalabalığında: cevap arayan sorular”, al jamal bima hamal sitesi, 16.10.2013, <https://bit.ly/3curbhP>

“AI Emerges as Crucial Tool for Groups Seeking Justice for Syria War Crimes”. The Wall Street Journal, 13.02.2021, <https://cutt.us/SDYQH>

Sayfaya şu bağlantıdan ulaşılabilir: <https://www.facebook.com/Syrian.Revolution>

Sayfaya şu bağlantıdan ulaşılabilir: <https://www.facebook.com/ShaaamNetwork.Arabic>

Dr. Hamza Mustafa, “Suriye devriminde sanal kamusal alan”. Arap Araştırma ve Politika Çalışmaları Merkezi, 18-21s.

“2011 tarihli 26 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, internet üzerinden halkla iletişim Yasası”. Suriye Halk

Meclisi web sitesi, 14.02.2011, <https://cutt.us/JQq5f>

“2011 Basın Kanunu 108 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname”. Suriye Halk Meclisi web sitesi, 28.08.2011, <https://cutt.us/PEFOE>

“Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad’ın Halk Meclisi’ndeki konuşması”. Al Jadid haberleri, 30.03.2011, <https://cutt.us/COPAn>

Firas Dibe, Facebook sitesi üzerinde etkili faaliyeti bulunan bir Suriyeli gazeteci. Röportaj, 15.05.2021

Dima Al Sayyed, Facebook sitesi üzerinde etkili faaliyeti bulunan bir Suriyeli gazeteci. Röportaj, 15.05.2021

Munzer A’ateqii, Halep Üniversitesi koordinatörlük grubun sorumlularından biri. Röportaj, 17.05.2021

Mahmoud Al Mısri, Suriye Devrim Ağı sayfasının yöneticilerinden ve kurucularından biri. Röportaj, 22.05.2021

Urwa Kanawati, Varil takımı kampanya yöneticisi ve spor gazetecisi. Röportaj, 22.05.2021

Mahmoud Al Mısri, Suriye Devrim Ağı sayfasının yöneticilerinden ve kurucularından biri. Röportaj, 22.05.2021

İŞİD’in halifelik ilan etmeden bir yıl önce Suriye muhalefetine yönelik ihlallerini vurgulayan bir paylaşım. Suriye Devrim Ağı sayfası, Facebook sitesi, 11.07.2013, <https://cutt.us/wsnhl>

“Rakka Sessizce Katlediliyor Dünya Basın Özgürlüğü Ödülü’nü kazandı”. Enab baladi haber sitesi, 26.11.2015, <https://cutt.us/EWZ3S>

Munzer A’ateqii, Halep Üniversitesi koordinatörlük grubun sorumlularından biri. Röportaj, 17.05.2021

Munzer A’ateqii, Halep Üniversitesi koordinatörlük grubun sorumlularından biri. Röportaj, 17.05.2021

Mustafa Al Nua’aymi, YouTube’dan kaldırılan ve Suriye’deki olaylar için önemli bir belge kaynağı olarak kabul edilen “Mustafa Al-Naimi kanalının” yaratıcısı ve yöneticisi. Röportaj, 25.05.2021

Tamer Türkmani, İçerik yaratıcısı ve fotoğraflar, video ve ses klipleri ve basın raporları dahil olmak üzere 2011’den sonra Suriye’deki olayları arşivlemek ve belgelemekten sorumlu. Röportaj, 26.05.2021

Majid shama’a, Devrimin sorunlarını alaycı bir şekilde ele alan Suriyeli bir gazeteci ve YouTube içerik yaratıcısı. Röportaj, 30.05.2021

“Suriyeli YouTuber’lar Şöhretlerini Arttırmak İçin Mültecilerin Acılarını Sömürüyor mu?”, Enab baladi haber sitesi, 03.03.2021, <https://cutt.us/hHi0G>

İyad Al Shami, YouTube’da Suriyeli bir içerik oluşturucu, Suriye devriminin sorunlarını alaycı bir şekilde ele alıyor. . Röportaj, 03.06.2021

Ahmet Talep Al Nasır, “Suriyeliler devrim hakkında gerçek belgeseller yapmayı başardılar mı?”. Syria TV, 13.12.2020, <https://cutt.us/q7wNt>

Mustafa Al Nua’aymi, YouTube’dan kaldırılan ve Suriye’deki olaylar için önemli bir belge kaynağı olarak kabul edilen “Mustafa Al-Naimi kanalının” yaratıcısı ve yöneticisi. Röportaj, 25.05.2021

Yusuf Ulabi, Pazarlama ve bilgi güvenliği uzmanı ve 2011 yılında koordinasyon çalışmasına katılan aktivistlerden biridir. Röportaj, 07.06.2021

“Suriye devrimi Twitter devrimi yerine Skype devrimine dönüşüyor”. Al Bawwaba sitesi, 04.11.2018, <https://cutt.us/mcY7u>

“İngiliz bir doktor, Halep’te Skype üzerinden karmaşık bir cerrahi işlemi denetliyor”. Al Suriya net sitesi, 15.09.2016, <https://cutt.us/TBGjJ>

“Suriye’de söylentiler.. Savaş ateşi için duman”. Enab baladi haber sitesi, 04.11.2018, <https://cutt.us/55ukG>

Dima Al Sayyed, Facebook sitesi üzerinde etkili faaliyeti bulunan bir Suriyeli gazeteci. Röportaj, 15.05.202¹